



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

WILLEMS VE GORJON/BELÇİKA DAVASI

*(Başvuru No. 74209/16 ve diğer 3 başvuru –
ekteki listeye bakınız)*

KARAR

Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrası • Hükümetin tek taraflı deklarasyonunda yer alan taahhütlerini geçersiz kılan yargılamanın yenilenmesine yönelik talebin Yargıtay tarafından reddedilmesi • İlk başvuruların yeniden kayda alınmasına yol açan istisnai koşul
Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası (ceza hukuku yönü) • Mahkemeye erişim • Avukatın sertifikasını belirtmemesi durumunda temyiz başvurularının kabul edilemezliğine karar verilmesi nedeniyle Yargıtayın aşırı şekilci davranması

STRAZBURG

21 Eylül 2021

KESİNLEŞMİŞ KARAR

21.12.2021

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleşmiştir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

Willems ve Gorjon/Belçika davasında,

Başkan

Georgios A. Serghides,

Hâkimler

Paul Lemmens,

Dmitry Dedov,

Georges Ravarani,

María Elósegui,

Darian Pavli,

Anja Seibert-Fohr,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Milan Blaško'nun katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Bölüm),

Belçika Krallığı aleyhine açılan davanın temelinde bulunan, Belçika vatandaşları olan C. Willems ve M. Y. Gorjon'un ("başvuranlar"), 2 Aralık 2016 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları 74209/16 ve 75662/16 no.lu ilk başvuruları,

Mahkemeye erişim ile ilgili şikâyetlerin Belçika Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine ve başvuruların geri kalan kısmının kabul edilemez olduğunun belirtilmesine ilişkin kararları,

Mahkemenin, söz konusu başvuruların kayıttan düşürülmesine ilişkin 13 Mart 2018 tarihli kararı,

Belçika Krallığı aleyhine açılan davanın temelinde bulunan, başvuranların, 3 Nisan 2019 tarihinde, Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca Mahkemeye yapmış oldukları 19431/19 ve 19653/19 no.lu yeni başvuruları,

İlk başvuruların yeniden kayda alınmasına ilişkin 28 Mayıs 2019 tarihli kararı (Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrası ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 43. maddesinin 5. fıkrası),

Mahkemeye erişim ile ilgili yeni başvuruların ileri sürdüğü şikâyetlerin Hükümete bildirilmesine ilişkin kararları,

Tarafların görüşlerini dikkate alarak,
31 Ağustos 2021 tarihinde kapalı oturumda gerçekleştirilen müzakerelerin ardından,

Söz konusu tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. İlk iki başvuru, başvuranlar tarafından kendilerini cezaya mahkûm eden karara karşı yapılan temyiz başvurularının Yargıtay tarafından reddedilmesinden doğan aşırı şekilcilik iddiasıyla ilgilidir (74209/16 ve 75662/16 no.lu başvurular). İki yeni başvuru, Hükümet tarafından ileri sürülen tek taraflı deklarasyona rağmen Yargıtayın ceza yargılamasının yenilenmesini reddetmesi ve bu tek taraflı deklarasyona dayanarak, Mahkemenin yukarıda belirtilen davaları kayıttan düşürmesiyle ilgilidir (no. 19431/19 ve 19653/19). Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını (Mahkemeye erişim hakkı) ileri sürmektedirler.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuranlar sırasıyla 1971 ve 1966 doğumlu olup, Gesves'de ikâmet etmektedirler. Başvuranlar, Avukat T. Maudoux tarafından temsil edilmektedirler.

3. Hükümet, Federal Kamu Hizmetleri bünyesinde kendi görevlisi I. Niedlispacher tarafından temsil edilmiştir.

4. Başvuranlar ve diğer müşterek sanıklar, katma değer vergisi kaçakçılığıyla bağlantılı çeşitli suçlardan dolayı Namur Asliye Ceza Mahkemesi önünde yargılanmışlardır.

5. Asliye Ceza Mahkemesi, 27 Haziran 2012 tarihli bir kararla, ikinci başvuran tarafından sahtecilik ve sahtecilik kullanımı nedeniyle ilk tutanağı düzenleyenler hakkında müdahil taraf olma talebiyle birlikte yapılan şikâyetle

ilişkin soruşturmanın tamamlanmasına kadar kararın açıklanmasının ertelenmesine karar vermiştir.

6. Cumhuriyet savcılığı tarafından kendisine istinaf başvurusu sunulan Liège İstinaf Mahkemesi, verilen kararı düzelterek, 12 Eylül 2013 tarihli bir ara kararla kovuşturmaların kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir.

7. İstinaf Mahkemesi, 18 Aralık 2014 tarihinde verdiği ikinci bir ara kararla, başvuranlarla ilgili olarak, kamu davasının zaman aşımına uğramadığını tespit etmiş ve yargılamaların yenilenmesine karar vermiştir.

8. İstinaf Mahkemesi, 27 Ocak 2016 tarihli bir kararla, başvuranların belirli suçlamalardan beraat etmelerine ve kendilerine yöneltilen diğer suçlamalar için suçlu olduklarına karar vermiştir. Bununla birlikte, İstinaf Mahkemesi, başvuran Willems için toplam 70.668,33 avro ve toplam 284.408,59 avro tutarında belirli meblağlara el konulmasına karar vermiştir. Ayrıca başvuran Gorjon, diğer mahkûmlar ile müştereken olmak üzere, Belçika Devleti lehine sırasıyla 380.373 avro ve 374.950 avro tutarlarını ödemeye mahkûm edilmiştir.

9. Başvuranların avukatı, 22 Ocak 2016 tarihinde cezai alanda temyiz eğitimi sertifikasını alarak (bk. Ceza Soruşturması Kanunu’nun (“CIC”) 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendi, aşağıda 30. paragraf), 10 Şubat 2016 tarihinde temyiz başvurularında bulunmuştur.

10. Başvuranlar, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak, temyiz başvurularını desteklemek amacıyla sundukları dilekçelerinde, özellikle İstinaf Mahkemesinin, ikinci başvuranın kovuşturmaların kabul edilemez olduğunu ileri sürdüğü gerekçeleri reddetmesinden şikâyet etmişlerdir.

11. Yargıtay, 1 Haziran 2016 tarihli bir kararla, CIC’nin 429. maddesinin 2. fıkrasında (aşağıda 30. paragraf) öngörülen iki aylık süre içinde sunulan belgelerden, avukatın gerekli eğitim sertifikasına sahip olduğu görülmediği gerekçesiyle temyiz başvurularının kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Yargıtay, aynı nedenden, sunulan dilekçelerin incelenmesine gerek olmadığını eklemiştir.

12. Başvuranların her biri, temyiz başvurularının reddedilmesinin aşırı bir şekilcilik teşkil ettiğini ve kendilerini Yargıtaya erişim hakkından yoksun bıraktığını iddia ederek Mahkemeye başvuruda bulunmuşlardır. Söz konusu başvurular, 74209/16 ve 75662/16 no.lu başvurulardır.

13. Bu başvurular, 19 Ocak 2017 tarihinde Hükümete bildirilmiştir. Taraflar soruyu yanıtlamaya davet edilmişlerdir. Söz konusu soru aşağıdaki gibidir:

“Yargıtay tarafından başvuranların temyiz başvurusunun reddedilmesi, somut olayda, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasında güvence altına alındığı şekliyle, mahkemeye erişim hakkının ihlalinin teşkil etmesi nedeniyle aşırı bir şekilcilikten kaynaklanmakta mıdır? Özellikle söz konusu ret kararı, ilgililer için öngörülebilir miydi (bk. *Miragall Escolano ve diğerleri/İspanya*, no. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 ve 41509/98, § 33, AİHM 2000-I) ve izlenen amaçla orantılı mıydı?”

14. Dostane çözüm girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından, Hükümet, 5 Eylül 2017 tarihli bir yazıyla, Mahkemeyi, başvurularda ileri sürülen sorunun çözülmesi amacıyla tek taraflı bir deklarasyon metni sunmayı tasavvur ettiği hakkında bilgilendirmiştir. Hükümet ayrıca, Mahkemeyi, Sözleşme’nin 37. maddesi uyarınca, başvuruları kayıttan düşürmeye davet etmiştir.

15. Deklarasyon metni şu şekildedir:

“Hükümet, imzası bulunan avukatın gerekli eğitim sertifikasına sahip olduğunu belirtmediği gerekçesiyle, Yargıtay tarafından başvuranların temyiz başvurularının kabul edilemez olması nedeniyle reddedilmesinin, Sözleşme’nin 6. maddesinde öngörüldüğü şekliyle, mahkemeye erişim hakkına riayet edilmesini güvence altına almadığını kabul etmektedir.

Hükümet, ihlalin kabulünü göz önünde bulundurarak, başvuranların her birine, Mahkemenin olağan içtihadı ve uygulamasına uygun olduğu düşünülen 8.000 avro

tutarında ödeme yapılması karşılığında davanın kayıttan düşürülmesini talep etmektedir.

Manevi zarar ile masraf ve giderleri karşılayacak olan bu meblağ, Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi uyarınca verilen Mahkeme kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenecektir.

(...)”

16. Başvuranlar, 6 Ekim ve 7 Aralık 2017 tarihli yazılarla, özellikle “dostane bir tazminat” ile ilgili olarak, bundan çıkarılabilecek anlaşmanın ceza yargılamasının yenilenmesine ilişkin olası taleplerin kabul edilebilirliğini tehlikeye atabilecek nitelikte olduğu gerekçesiyle, tek taraflı deklarasyonda yer alan şartların kendilerini tatmin etmediğini belirtmişlerdir. Başvuranlar için, tek taraflı bir deklarasyon yoluyla dostane tazminatı kabul ettikleri gerekçesiyle bu taleplerin reddedilememesi esastır. Bu bağlamda başvuranlar, CIC'nin 442*bis* maddesine atıfta bulunmuşlardır (aşağıda 37. paragraf).

17. Hükümet, adli bir yargılamanın yenilenmesinin sağlanması olasılığına ilişkin olarak tek taraflı bir deklarasyonun etkisi hususunda bilgi sunmaya davet edilerek, 30 Ekim 2017 tarihli bir yazıyla şunları belirtmiştir:

“(…) Sözleşme'nin ihlalinin yargılamanın sonucu hakkında ciddi bir şüphe yaratması durumunda, tek taraflı deklarasyon gibi dostane çözüme dayanarak ceza yargılamasının yenilenmesi kabul edilebilirdir. (...)”

5 Şubat 2016 tarihli Kanun ile 442*bis* maddesinde yapılan değişiklik, herhangi bir dostane çözümün veya tek taraflı deklarasyonun, başvuranı iç hukukun kendisine sunduğu haklardan mahrum bırakmayı sağlamayı amaçlamamaktadır. Yargıtay tarafından ancak ihlalin tamamen resmi nitelikte olması halinde mahrum bırakmaya karar verilebilmesi gerekmektedir. Ceza Soruşturması Kanunu'nun 442*quinqies* maddesinin önceki versiyonunda, Yargıtaya, usul hatalarının mahkûmiyetin güvenilirliği üzerindeki etkisini incelediği söylenmesi nedeniyle bu doğrulamayı yapma yetkisi daha önce verilmişti. Değiştirilen 442*bis* maddesinin son fıkrasının hükümleri, yargıyı, maddi olmayan bir zarar için daha önce tazminat ödenmiş olmakla birlikte, feragat

WILLEMS VE GORJON / BELÇİKA KARARI

ettikten sonra yeni bir yargılama görmek isteyen hükümlünün tutum değişikliğinden korumayı amaçlamaktadır.

Bu nedenle, başvuranlar tarafından dostane bir tazminat veya tek taraflı deklarasyonla ilgili olarak belirtilen anlaşma, ceza yargılamasının yenilenmesine yönelik taleplerin kabul edilebilirliğini tehlikeye atacak nitelikte değildir.”

18. Hükümet, 18 Aralık 2017 tarihli bir yazıyla şunları da belirtmiştir:

“(…) yeniden açılan herhangi bir başvurunun kabul edilebilirliğini incelemek için yetkili olan Yargıtayın kendisi, dostane bir tazminat veya tek taraflı bir deklarasyon ile ilgili olarak, başvuranların anlaşmasının, ceza yargılamasının yenilenmesine yönelik taleplerinin kabul edilebilirliğini tehlikeye atacak nitelikte olmadığını belirtir.”

19. Mahkeme heyeti tarafından 13 Mart 2018 tarihinde kabul edilen bir kararla, Mahkemenin, Belçika Hükümeti tarafından sunulan tek taraflı deklarasyonu dikkate alması nedeniyle, 74209/16 ve 75662/16 no.lu başvurular birleştirilmiş ve davalar kayıttan düşürülmüştür.

20. Mahkeme, CIC’nin 442*bis* maddesinin yorumlanması ile ilgili tarafların anlaşmazlığına ilişkin olarak, şu açıklamada bulunmuştur:

“18. Mahkeme, bu konuyla ilgili olarak, öncelikle, ulusal mahkemelerin önünde görülen yargılamanın yenilenmesinin, *önceki duruma getirmenin (restitutio in integrum)* sağlanması ve adil yargılanma hakkının ihlallerinin telafi edilmesi için tek yol olmasa da en uygun yol olduğunu daha önce değerlendirdiğini hatırlatmaktadır (örneğin bk. *Sejdovic/İtalya* [BD], no. 56581/00, § 126, AIHM 2006-II).

19. Mahkeme, mevcut davaya ilişkin olarak, yargılamanın yenilenmesine hükmedilmesiyle ilgili değerlendirmenin her hâlükârda Yargıtayın yetkisi kapsamına girdiğini gözeterek, tek taraflı deklarasyonun şartlarından, davanın söz konusu deklarasyona dayanarak kayıttan düşürülmesi durumunda, ilke olarak, bu şartların CIC’nin 442*bis* maddesinin *sonunda (in fine)* öngörülen kabul edilebilirlik koşullarını karşılamadığı sonucuna varılamayacağı kanaatine varmaktadır. Dolayısıyla, başvuranların iddiaları, Mahkeme tarafından tek taraflı deklarasyonun reddedilmesi için kabul edilememektedir.”

21. Ardından, başvuranlar tarafından ileri sürülen şikâyetlerle ilgili olarak, Mahkeme şu hususları belirtmiştir:

“20. Mahkeme, Belçika hakkında açılanlar da dâhil olmak üzere bazı davalarda, mahkemeye erişim hakkının ihlaline ilişkin şikâyetlerle ilgili uygulamasını belirlemiştir (bk. daha yakın tarihli, *Miessen/Belçika*, no. 31517/12, §§ 63-66, 18 Ekim 2016 ve yapılan atıflar).

21. Mahkeme, Hükümetin deklarasyonunda yer alan imtiyazların niteliğini ve tazminat olarak önerilen meblağı - ki bu meblağ benzer davalarda ödenen meblağlara uygundur (bk. özellikle *Helft/Belçika* (k.k.), no. 788/08, 10 Mayıs 2011) - göz önünde bulundurarak, başvuruların incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmadığı kanaatine varmaktadır (Sözleşme’nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi).

22. Ayrıca yukarıda belirtilen değerlendirmeler ışığında ve mahkemeye erişim hakkı ile ilgili (bk. yukarıda 20. paragraf) açık ve çok sayıda içtihat göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, Sözleşme ve Protokolleri tarafından güvence altına alınan insan haklarına saygının, başvuruların incelenmesine devam edilmesini gerekli kılmadığı kanaatindedir (Sözleşme’nin 37. maddesinin 1. fıkrasının *son cümlesi* (*in fine*)).

(...)

24. Mahkeme son olarak, Hükümetin tek taraflı deklarasyonundaki şartları yerine getirmemesi halinde, Sözleşme’nin 37. maddesinin 2. fıkrası uyarınca başvuruların yeniden kayıt altına alınabileceğinin altını çizmektedir (*Josipović/Sırbistan* (k.k.), no.18369/07, 4 Mart 2008).”

22. Başvuranlar, 5 Eylül 2018 tarihinde, Yargıtaya, CIC’nin 442*bis* ve devamındaki maddelere dayanarak yargılamanın yenilenmesi yönünde başvurularda bulunmuşlardır. Başvuranlar, CIC’nin 442*quinqüies* maddesine atıfta bulunarak (aşağıda 38. paragraf), Sözleşme ile aykırılığın, somut olayda Yargıtay önünde görülen yargılamayı etkilediğini belirtmişler ve Yargıtayın 1 Haziran 2016 tarihli kararının, suçlu bulunmalarının ve müsadere cezalarıyla kesinleşmesiyle sonuçlanmasının, başvuranlar açısından yargılamanın yenilenmesini haklı kılacak çok ciddi ve mevcut bir olumsuz sonuç teşkil ettiğini ileri sürmüşlerdir.

23. Hükümet, tek taraflı deklarasyon kapsamında önerilen tutarları ödemiştir.

24. Yargıtay, 7 Kasım 2018 tarihli bir kararla (P.18.0949.F-P.18.0950.F), Mahkemenin 13 Mart 2018 tarihli kayıttan düşürme kararının ardından yargılamanın yenilenmesine yönelik yapılan taleplerin dayanaksız olduğuna karar vermiş ve yargılamanın yenilenmesinin karar verilmesine gerek olmadığını belirtmiştir.

25. Yargıtay, kararına dayanak olarak, öncelikle tek taraflı deklarasyonun ve Mahkeme kararının şu gerekçelerle kendisine dayatılmadığı kanaatine varmıştır:

“2. [13 Mart 2018] tarihli karar, Belçika Hükümetinin, yargılamaya ilişkin belgelerde sertifikalı bir avukatın belirtilmesi gerekliliğinin mahkemeye erişim hakkına saygıyı güvence altına almadığı yönündeki deklarasyonun dikkate alınmasıyla sınırlı olmuştur.

(...)

3. Kuvvetler ayrılığı ilkesi, yargının, idarenin Sözleşme’ye ilişkin yorumuyla veya bir hâkimin Sözleşme’yi ihlal ettiği iddiasıyla bağlı olmadığı anlamına gelmektedir.

4. [13 Mart 2018] tarihli kayıttan düşürme kararı, kesin hüküm niteliğinde değildir. Avrupa Mahkemesi, Ceza Soruşturması Kanunu’nun 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğine karar vermemektedir. Avrupa Mahkemesi, bu maddede öngörülen sertifikanın, söz konusu Kanun’un 423 ve 429. maddelerinde belirtilen ve bu maddeler ile öngörülen şekillerde sunulan bir not ile kanıtlanması gerekliliğini engellememektedir.”

26. İkinci olarak, Yargıtay, aşağıdaki gerekçelerle, somut olayda yargılamanın yenilenmesi koşullarının her hâlükârda bir araya gelmediğini değerlendirmiştir:

“5. Mahkemeye erişim hakkı mutlak değildir. Mahkemeye erişim hakkı,

- hâkime erişimi hukuk yolunun kendi özünü etkileyecek ölçüde kısıtlamaması,

- meşru bir amaç gütmesi,

- kullanılan araçlar ile izlenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisine riayet etmesi koşuluyla sınırlamalara tabi tutulur.

6. Sertifikalı avukat sıfatı, Mahkemenin göz önünde bulundurabileceği yazılarda bu belgeye sahip olduğunun basit bir şekilde ifade edilmesiyle kanıtlanır. Sonuç olarak,

WILLEMS VE GORJON / BELÇİKA KARARI

sertifikalı avukat sıfatı, bu ifade var olmadığında kanıtlanmaz. Bu düzenleme, yukarıda belirtilen üç kriteri karşılamaktadır.

Avukatın, temyiz talebinde veya dilekçesinde, kendisine bu yargılamayı başlatmaya imkân veren belgeye sahip olduğunu belirtmesi gerekir. Dolayısıyla yalnızca sertifikaya ilişkin beyanı ile sertifikanın kanıtlandığı değerlendirilir. En basit ifadeyle benzer bir kanıt şekli, Yargıtaya temyiz başvurusunda bulunma hakkının ihlali olarak değerlendirilemez; nitekim başvuru yolunun kabul edilebilirliği, yalnızca başvuruda bulunan kişinin isteğinin belirtilmesine ve bu isteğinin yazılı hale getirilmesine bağlıdır.

Bu minimal şikâyetin amacı meşrudur. Burada, Mahkemenin kabul edilemez veya açıkça dayanaktan yoksun temyizlerle meşgul olmasını önleme ve aynı zamanda Mahkemeyi düzenli olarak kendi yargı yetkisine verilen davalarda karar vermesine engel olacak olgusal araştırmalar yapmaktan kurtarma söz konusudur.

Ceza Soruşturması Kanunu'nun 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde belirtilen eğitim sertifikası, temyiz kabul edilebilirlik koşuludur. Bu nedenle, Mahkemeye, basitleştirilmiş bir yöntemle, bu formaliteye uyulduğunu doğrulanmasına imkân vermek orantısız değildir. Mahkeme, kanıtın temyiz başvurusunda bulunan kişinin sadece beyanıyla sağlandığı kararına vararak bu kişiye başka hiçbir yerde eşdeğerini bulamayacağı bir kredi verir. Sertifikalarını belgeleyen avukatların kimlikleri ve sertifikalarının tarihi sadece listelerde bildirilmekte olup, bu listelerin güvenilirliği herhangi bir kesinlik veya resmi nitelik taşımaması nedeniyle garanti edilememektedir.

Dolayısıyla, taleplerin incelenmesinden, Mahkemenin 1 Haziran 2016 tarihli kararının esas itibarıyla İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye aykırı olduğu veya bu kararın ciddi bir hata ya da eksiklikten kaynaklanan bir ihlal ile zayıfladığı görülmektedir.

Bu nedenle, Ceza Soruşturması Kanunu'nun 442*quinqies* maddesinin 1. bendinin uygulama koşullarından biri eksiktir.”

27. Başvuranlar, 15 Mart 2019 tarihli yazıyla, Mahkemeden davalarının yeniden kayda geçirilmesini talep etmişlerdir. Mahkeme, 28 Mayıs 2019 tarihinde, Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrasına dayanarak, başvuruların ilk başvuruların yeniden kayda geçirilmesi yönündeki talebi kabul etmiştir.

28. Aynı zamanda, başvuranlar, Yargıtayın 7 Kasım 2018 tarihli kararının, haklarında başlatılan ceza yargılamaların yenilenmesini

sağlamasını imkânsız hale getirmesinden ve dolayısıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası anlamında kendilerini mahkemeye erişim hakkından yoksun bırakmasından şikâyet etmeleri nedeniyle Mahkemeye yeni başvurularda (no. 19431/19 ve 19653/19) bulunmuşlardır.

29. Yeni başvurular, 29 Ağustos 2019 tarihinde Hükümete bildirilmiş ve taraflara şu sorular sorulmuştur:

“1. Başvuranlar, Mahkemenin 13 Mart 2018 tarihli kayıttan düşürme kararında dikkate aldığı tek taraflı deklarasyonda Hükümet tarafından kabul edilen ihlalin sonuçlarına maruz kalmaya devam etmekte midir? Başka bir deyişle, başvuranlar, söz konusu deklarasyonda Hükümet tarafından verilen taahhütlerin uygulama şeklinin ardından Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında “mağdur” sıfatına halen sahip midirler?

2. Mahkemenin, Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak verdiği 13 Mart 2018 tarihli kararı, daha sonra Yargıtayın, yargılamanın yenilenmesi bağlamında, somut olayda, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edilip edilmediği hususunda yaptığı incelemeyi engellemiş midir?

3. Mahkemenin 13 Mart 2018 tarihli kararında dikkate aldığı tek taraflı deklarasyonda belirtilen şartları ve somut olayda, davalara özgü koşulları göz önünde bulundurarak, davalı Devletin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, başvuranlara mahkemeye erişim hakkını sağlama yükümlülüğünü yerine getirdiği kanaatine varılabilmekte midir (bu alandaki genel ilkeler *Jeronovičs/Letonya* [BD], no. 44898/10, §§ 64-70, 5 Temmuz 2016 kararında yer almaktadır)?”

İLGİLİ ULUSAL YASAL ÇERÇEVE VE UYGULAMASI

I. CEZAI ALANDA TEMYİZ BAŞVURUSUNUN KABUL EDİLEBİLİRLİĞİ

30. Cezai alanda Yargıtay önünde görülen yargılamaya ilişkin 14 Şubat 2014 tarihli Kanun'la değiştirildiği şekliyle, CIC'nin ilgili hükümleri aşağıdaki şekildedir:

Madde 425

“§ 1. Temyiz bildirimi, 2. fıkraya hâlel getirmeksizin, savcılık veya avukat tarafından itiraz edilen kararı veren mahkemenin Yazı İşleri Müdürlüğüne yapılmaktadır. Temyiz bildirimi, savcılık veya avukatın yanı sıra yazı işleri müdürü tarafından imzalanır ve bu amaca yönelik kayıtlara girilir.

Avukatın, II. Kitabın 3. Başlığında belirtilen temyiz usulü eğitimi sertifikasına sahip olması gerekmektedir. Kral, eğitimin karşılaması gereken kriterleri belirlemektedir.

§§ 2-3. (...)

Madde 429

“Savcılık hariç olmak üzere, temyiz başvurusunda bulunan kişi, gerekçelerini, ancak 425. maddenin 1. fıkrasının 2. bendinde belirtilen sertifikaya sahip bir avukat tarafından imzalanan ve duruşmadan en geç on beş gün önce Yargıtay Yazı İşleri Müdürlüğüne teslim edilen dilekçede belirtebilir.

Bununla birlikte, temyiz başvurusunda bulunan kişi, temyiz başvurusuna ilişkin deklarasyonu takip eden iki aydan sonra geri çekilme belgeleri, davanın yeniden açılmasına ilişkin belgeler, temyiz başvurusunun konusuz kaldığını ortaya koyan belgeler ve Yargı Kanunu’nun 1107. maddesinde belirtilen notlar dışında herhangi bir dilekçe veya belge sunamaz.

Temyizde davalı olan kişi, yanıtını ancak 425. maddenin 1. fıkrasının 2. bendinde belirtilen sertifikaya sahip bir avukat tarafından imzalanan ve duruşmadan en geç sekiz gün önce Yargıtay Yazı İşleri Müdürlüğüne teslim edilen dilekçede belirtebilir.

Temyiz başvurusunda bulunan kişinin dilekçesi, 427. maddenin 1. bendinde belirtilen istisna hariç olmak üzere, temyiz başvurusunda bulunulan tarafa taahhütlü posta veya elektronik ortamda bildirilir ve temyizde davalı olan kişi ise cevabını aynı şekilde iletir. Dilekçenin gönderildiğine dair kanıt, 1 ila 3. bentlerde öngörülen süreler içerisinde Yazı İşleri Müdürlüğüne sunulur. Bu formaliteler, kabul edilemezlik kapsamında öngörülmüştür.

Yazı işleri müdürü, taraflarca teslim edilen dilekçe veya belgeleri, alındığı tarihi de belirterek tespit eder.

Yazı işleri müdürü, gerektiğinde dilekçe veya belgeleri teslim eden kişiye bir makbuz verir.”

31. Yeni 425. madde, 1. fıkranın 2. bendinin ikinci cümlesi hariç olmak üzere ve 429. madde, 1 Şubat 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 425. maddenin 1. fıkrasının 2. bendinin ikinci cümlesi, 14 Şubat 2014 tarihli Kanun'un (10 Ekim 2014 tarihli Kraliyet Kararnamesi) uygulanmasına ilişkin kararın yürürlüğe girdiği gün yani 20 Kasım 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

32. CIC'nin 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde öngörülen eğitime ilişkin kriterleri belirleyen 10 Ekim 2014 tarihli Kraliyet Kararnamesi'nin 2. maddesinin 2. fıkrası uyarınca ortaya çıkan ceza davalarında temyiz eğitime ilişkin yönetmelikte aşağıdakiler belirtilmektedir:

“Eğitim komisyonu, sertifika verilen avukatların bir listesini tutacak ve bu listeyi ve her uyarlamayı Yargıtayın belirleyeceği şekilde Yargıtaya teslim edecektir. Liste, Flaman Barolar Birliği ile Fransızca ve Almanca konuşan Barolar Birliğinin internet sitelerinde halka açık olacaktır.”

33. Somut olayda söz konusu temyiz başvuruların yapıldığı tarihte Yargıtayın internet sitesinde aşağıdaki bilgi ve bağlantılar yer alıyordu ve halen de yer almaktadır:

“Temyiz bildirim ve dilekçeler, kural olarak bir avukat tarafından imzalanmalıdır. Avukatın ise, Yargıtay Barosuna üye olması zorunlu değildir. Buna karşın avukat, cezai alanda temyiz tekniği konusunda eğitim sertifikasına sahip olmalıdır. Bu sertifikaya sahip avukatların listesine bağlantılar yoluyla erişilebilir. Söz konusu bağlantılar aşağıdaki şekildedir: [sırasıyla Flaman Barolar Birliği ile Fransızca ve Almanca konuşan Barolar Birliğinin siteleri] (...)”

34. Yargıtayın 2016'nın yıllık raporunda, 14 Şubat 2014 tarihli Kanun ile cezai alanda yapılan temyiz başvurusu sırasında davaya müdahil olan avukatın, temyiz usulü eğitimi sertifikasına sahip olma yükümlülüğünün getirildiği şu şekilde açıklanmaktadır:

“Cezai alanda yapılan temyiz başvurusu sırasında davaya müdahil olan avukat, 1 Şubat tarihinden itibaren, kriterlerin Kraliyet tarafından belirlendiği temyiz usulü eğitimi sertifikasına sahip olmalıdır (425. maddenin 1. fıkrasının 2. bendi, C.i.cr.). Bu

eğitim, temyiz usulünün “teknik ve özel” niteliği ile haklı gösterilir. Bu eğitim gerekliliğinin anayasaya aykırı olduğuna karar verilmemiştir. Nitekim avukat yardımı alma hakkı, özel bir deneyim gerekliliğini haklı gösteren çok karmaşık konularda kabul edilebilirlik koşullarının oluşturulamayacağı anlamına gelmez. Kanun koyucu, temyiz eğitimi sertifikası gerekliliğini dayatarak, reformun meşru hedefleri doğrultusunda, hem cezai konuda açıkça dayanaktan yoksun olan temyiz başvuru trafiğinin önlenmesini hem de kişilerin menfaatleri ve adaletin düzgün bir şekilde işlemesi endişesiyle Yargıtay önündeki yargılamaya ilişkin belgelerde yüksek niteliğin güvence altına alınmasını amaçlayan bir tedbir kabul etmiştir. Bu tedbir ilgilidir ve herhangi bir ayrımcılığa yol açmaz. Bu eğitim, ilgilenen bütün avukatlara açık olduğu ve yeterli sayıda avukatın takip etmesine imkân vermek amacıyla gerekli tedbirler alındığı sürece, bu gerekliliğin adalete erişime orantısız bir sınırlama getirdiği düşünülemez.

Ceza Soruşturması Kanunu’nun 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde öngörülen eğitim kriterlerini belirleyen 10 Ekim 2014 tarihli Kraliyet Kararnamesi, eğitimin içeriğini ve yukarıda anılan söz konusu 425. maddenin 1. fıkranın 2. bendinde öngörülen sertifikanın verilmesi için koşulları belirler.

Eğitim, Fransızca Konuşan ve Almanca Konuşan Barolar Birliği (bundan böyle O.B.F.G. olarak anılacaktır) ve Orde van Vlaamse Balies (bundan böyle O.V.B. olarak anılacaktır) tarafından adli yılda en az bir kez düzenlenmektedir. Eğitim, mesleğini başka bir Avrupa Birliği Üye Devletinin mesleki unvanı altında icra eden avukatlar listesinde veya stajyerler listesinde tabloya düzenli olarak kaydedilen avukatlara erişilebilirdir (10 Ekim 2014 tarihli Kraliyet Kararnamesi’nin 1. maddesi).

Ceza Soruşturması Kanunu’nun 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde (10 Ekim 2014 tarihli Kraliyet Kararnamesi’nin 3. maddesi) belirtilen sertifikaya üç kategorideki avukatların sahip olduğu kabul edilmektedir.

- Bu sertifikayı alan avukatlar;
- Yargıtay avukatları;
- Yargıtay Avukatlar Birliği tarafından düzenlenen sınavı geçen avukatlar.

Mahkeme, 10 Ekim 2014 tarihli Kraliyet Kararnamesi’nin 3. maddesi uyarınca, Ceza Soruşturması Kanunu’nun 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde yer alan sertifikaya sahip olsun ya da Yargıtay Avukatlar Birliği tarafından düzenlenen sınavda başarılı bir aday olarak bu sertifikadan muaf olsun, Ceza Soruşturması Kanunu’nun 429. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen iki aylık süre içerisinde Mahkemenin dikkate

alabileceği belgelerde adı geçmeyen bir avukat tarafından 31 Ocak 2016 tarihinden sonra yapılan temyiz başvurusunun kabul edilemez olduğuna, hatta açıkça kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Sertifika sahibi avukat statüsünün hem temyiz başvurusunda bulunan avukat hem de temyiz başvurusunda bulunan avukatın yerine temyiz dilekçesini imzalayan avukat (“loco”) açısından gösterilmesi gerekip gerekmediği konusunda henüz ortak bir içtihat bulunmamaktadır.

Mahkeme, davacının Yargıtay Avukatlar Birliği tarafından düzenlenen sınavın bir parçası olarak avukatı tarafından takip edilen eğitimden haberdar olmaması nedeniyle herhangi bir mücbir sebep çıkarılamayacağına karar vermiştir.

Bu yükümlülüğün kapsamı geneldir ve özel bir kanunla istisna getirilmediği sürece (tutukluluk hallerinde olduğu gibi) tüm yargılamalar için geçerlidir.”

II. CEZA DAVALARININ YENİLENMESİNE İLİŞKİN BAŞVURULAR

A. Yasal Hükümler

35. 1 Nisan 2007 tarihli Kanun ile Ceza Soruşturması Kanunu’na 442bis maddesi eklenmiştir. Bu madde aşağıdaki gibidir:

“Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin nihai kararı ile Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme veya ek protokollerin, bundan böyle “Avrupa Sözleşmesi” olarak anılacaktır, ihlal edildiği tespit edilmişse, tek bir kamu davasıyla ilgili olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde görülen davada başvuranın mahkûm edilmesine veya başka bir kişinin aynı fiilden ve aynı delillere dayanarak mahkûm edilmesine yol açan davanın yenilenmesi talep edilebilir.”

36. Mahkeme, *Hakimi/Belçika* (no. 665/08, §§ 17-30, 29 Haziran 2010; ayrıca bk. *Castellino/Belçika*, no. 504/08, 25 Temmuz 2013) kararında, 442bis maddesinin, yargılamaların yenilenmesi imkânını, Mahkemenin bir kararından kaynaklanan Sözleşme ihlalleri ile sınırlandırdığı gerekçesiyle, Hükümet tarafından önerilen tek taraflı deklarasyona dayanarak başvurunun kayıttan düşürülmesini reddetmiştir.

37. Bu bağlamda, 442*bis* maddesi, ceza hukuku ve ceza usulünü değiştiren ve yargıya ilişkin çeşitli hükümler getiren 5 Şubat 2016 tarihli Kanun ile tamamlanmıştır. Söz konusu madde, hâlihazırda aşağıdaki şekildedir:

Madde 442*bis*

“Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin nihai kararı ile Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme veya ek protokollerin, bundan böyle “Avrupa Sözleşmesi” olarak anılacaktır, ihlal edildiği tespit edilmişse, tek bir kamu davasıyla ilgili olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde görülen davada başvuranın mahkûm edilmesine veya başka bir kişinin aynı fiilden ve aynı delillere dayanarak mahkûm edilmesine yol açan davanın yenilenmesi talep edilebilir.

Aynı durum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Avrupa Sözleşmesi’nin 39. maddesi uyarınca tarafların uzlaştığı ve Belçika Hükümetinin benzer bir ihlali tanıdığı dostane çözümü dikkate aldığı veya Avrupa Sözleşmesi’nin 37. maddesinin 1. fıkrası uyarınca söz konusu ihlalin tanındığına dair tek taraflı deklarasyonu dikkate aldığı ve sonuç olarak başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verdiği bir karar veya hüküm için de geçerlidir.

Hükümetin, mahkûm edilen kişinin dostane çözümü kabul ettiğine, bu anlaşmanın uygulandığına ve ihlal tespitinin itiraz edilen yargılamanın sonucuna ilişkin ciddi şüphe yaratacak nitelikte olmadığına dair delil sunması halinde, yargılamanın yenilenmesi başvurusu kabul edilemez.”

38. Ceza Soruşturması Kanunu’nun diğer hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 442*ter*

“Yargılamanın yenilenmesini talep etme hakkı,

1° mahkûm edilen kişiye;

2° mahkûm edilen kişi ölmüşse, hakkında kısıtlama kararı verilmişse veya gaiplik kararı verilmişse, eşine, yasal olarak birlikte yaşadığı kişiye, altsoyuna, üstsoyuna, kardeşlerine;

3° resen veya Adalet Bakanının talebi üzerine Yargıtay savcısına aittir.”

Madde 442^{quater}

“§ 1. Yargıtay, yargılamanın yenilenmesine ilişkin başvuruları inceler.

§ 2. Bu başvuru, Yargıtay savcısı tarafından hazırlanan bir iddianame ya da on yıldan uzun süredir baro üyesi olan bir avukat tarafından imzalanan bir başvuru formuyla Yargıtaya yapılır. İddianame veya başvuru, olayların ayrıntılı bir açıklamasını içermekte ve davanın yeniden görülmesine ilişkin gerekçeleri belirtmektedir.

Bu talep, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren altı ay içinde yapılmalıdır.

Önceki fıkralarda belirtilen koşulların yerine getirilmemesi halinde başvuru kabul edilemez.

§ 3. Mahkûm edilen kişi ölmüşse, hakkında kısıtlama kararı verilmişse veya gaiplik kararı verilmişse Yargıtay, savunması için kendisini temsil edecek bir vekil atar. Başvuranın dava görülürken ölmesi halinde, Yargıtay veya davanın gönderildiği hâkim de bir vekil atar.”

Madde 442^{quinquies}

Başvurunun incelenmesi sonucunda, itiraz edilen kararın esas itibarıyla Avrupa Sözleşmesi’ne aykırı olduğu ya da ihlal tespitinin, itiraz edilen yargılamanın sonucuna ilişkin ciddi şüpheler doğuracak kadar ağır usul hataları ya da eksikliklerinden kaynaklandığı anlaşılırsa, Yargıtay, mahkûm edilen tarafın veya 442^{ter} madde 2° uyarınca hak sahibi olan kişilerin, ancak yargılamanın yenilenmesiye telafi edilebilecek çok ciddi olumsuz sonuçlardan zarar görmeye devam etmeleri halinde, yargılamanın yenilenmesine karar verir.

Yargıtay, itiraz edilen kararı vermiş olması durumunda, davanın yenilenmesi için yapılan başvuruyu farklı bir heyetle inceler.”

B. Yargıtay İçtihatları

39. Yargıtay, mevcut davaya ilişkin 7 Kasım 2018 tarihli kararı (yukarıdaki 24 ila 26. paragraflar) da dâhil olmak üzere birçok kararda, Belçika Hükümeti tarafından yapılan tek taraflı bir deklarasyonu onaylayarak, Mahkeme tarafından verilen kayıttan düşürme kararından çıkarılacak sonuçlar hakkında karar vermiştir.

40. Yargıtay ilk olarak, Hükümet tarafından mevcut davadakiyle aynı koşullarda yapılan tek taraflı bir deklarasyonun ardından Mahkemenin Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak kayıttan düşürdüğü *Goyens ve Robben/Belçika* davasında ((k.k.), no. 47739/08, 13 Mart 2018) söz konusu ceza yargılamasının yenilenmesi için yapılan başvuruyu karara bağlamıştır. Yargıtay (Yargıtay 2 Ekim 2018, P.18.0770.N), aşağıdaki gerekçelerle yargılamaların yenilenmesi sonucuna varmıştır:

“Belçika Hükümetinin yukarıda belirtilen tek taraflı deklarasyonundan ve Avrupa Mahkemesi'nin 5 Nisan 2018 tarihinde tebliğ edilen 18 Mart 2018 tarihli yukarıda belirtilen kararıyla yaptığı değerlendirmeden, dava dilekçesinin ve ekindeki K.B. imzalı yazının birlikte incelenmesinden dava dilekçesinin gerçekten de K.B.ye ait olduğu açıkça anlaşılmasına rağmen, başvuranların dilekçesinin sadece sıfatı belirtilmeyen bir kişi tarafından imzalandığı gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar veren Yargıtayın, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası tarafından güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği sonucu çıkmaktadır.

Usuldeki bir hata veya eksiklikten kaynaklandığı tespit edilen Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlali oldukça ciddidir ve itiraz edilen yargılamanın sonucuna ilişkin ciddi şüpheler bulunmaktadır. Nitekim Yargıtay, başvuranların dilekçesinde yer alan argümanları dikkate almış olsaydı, 1 Nisan 2008 tarihli kararından farklı bir karar verebilirdi.

Yukarıda açıklandığı üzere, başvuranlar, masrafları kendilerine ait olmak üzere, günlük 125,00 avro ceza ödemeleri şartıyla, binaları eski haline getirmelerine karar verilmesi nedeniyle, itiraz edilen yargılamadan, ancak yenilenmesiyle telafi edilebilecek çok ciddi olumsuz sonuçlara maruz kalmaya devam etmektedirler.

Ceza Soruşturması Kanunu'nun 442*bis* ve 442*quinqüies* maddesinin 1. fıkrasında belirtilen koşullar yerine getirilmiştir. Davanın yeniden görülmesi ve P.07.1829.N sayılı kararın aşağıda belirtilen ölçüde geri çekilmesi gerekmektedir.”

41. Yargıtay, makul sürede yargılanma hakkıyla ilgili olan *Van Eekert ve Lavrijsen* ((k.k.), no. 33262/15, 16 juin 2020) davasında Mahkemenin verdiği kayıttan düşürme kararıyla ilgili olarak, somut olayda söz konusu olanlarla

(yukarıdaki 24 ila 26. paragraflar) aynı şekilde karar vermiştir (Yargıtay, 17 Kasım 2020, P.20.0884.N.).

42. Yargıtay, son olarak, 24 Şubat 2021 tarihinde, *Stitou/Belçika* (no. 63073/14) davası temelinde kamu davası ile ilgili olarak yargılamanın yenilenmesine karar vermiştir. Söz konusu davada, Yargıtay tarafından 23 Nisan 2014 tarihinde bir ilk karar verilmiştir. Ardından, Mahkemeye yapılan bir başvuru, Hükümetin “ceza yargılaması öncesindeki tüm aşamalarda başvurana bir avukat tarafından yardım edilmemesi” nedeniyle Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ve 3. fıkrasının c) bendinin ihlal edildiğini kabul eden tek taraflı deklarasyonunu dikkate alan bir kararla kayıttan düşürülmüştür (*Ejupi ve diğerleri/Belçika*, (k.k.), no. 12851/13, 63073/14 ve 23713/15, 9 Temmuz 2020). Yargıtay (Yargıtay 24 Şubat 2021, P.20.1180.F), aşağıdaki gerekçelerle yargılamaların yenilenmesi ve 23 Nisan 2014 tarihli kararının geri çekilmesi sonucuna varmıştır:

“A. Yargılamanın yenilenmesi talebi hakkında:

1. Ceza Soruşturması Kanunu’nun 442*bis* maddesi, özellikle İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin ihlalinin suçlanan Devletin hükümeti tarafından bir deklarasyonla kabul edilmesi, Mahkemenin bu kabulü dikkate alması ve sonuç olarak başvurunun kayıttan düşürülmesine karar vermesi halinde, mahkûm edilen kişinin yargılamanın yenilenmesini talep etmesine imkân tanımaktadır.

Yukarıda belirtilen 442*bis* maddesinin birinci fıkrası uyarınca, yargılamanın yenilenmesi sadece kamu davasına ilişkin yargılamalar bakımından talep edilebilir.

İtiraz edilen kararın Sözleşme ile uyumsuzluğu, mahkûm edilen tarafın sadece yeniden yargılamanın telafi edebileceği çok ciddi olumsuz sonuçlara maruz kalmaya devam etmesi halinde yargılamanın yenilenmesine yol açmaktadır.

(...)

5. Temyiz hâkimleri, sanığın bir avukatın yardımı olmadan verdiği kendini haklı çıkaran ifadelerindeki boşlukları ve tutarsızlıkları vurgulayarak, Mahkemenin telefon soruşturmasına, sanığın üzerinde bulunan paraya ve içinde yakalandığı araca dayanarak vardıkları mahkûmiyet kararını desteklediğini göz ardı edemeyeceği delil unsurlarını ortaya çıkarmışlardır.

WILLEMS VE GORJON / BELÇİKA KARARI

Bu durum, özgürlüğünden yoksun bırakılan ve böylece özellikle savunmasız bir durumda bulunan bir kişi tarafından bir avukat olmaksızın verilen ifadeler söz konusu olduğunda, Avrupa Mahkemesi tarafından yorumlandığı şekliyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının yasakladığı uygulamayı teşkil etmektedir.

6. Mahkemenin 23 Nisan 2014 tarihli kararı, engelinden kaçınmak amacıyla, yukarıda bahsi geçen yasağı kendini suçlayıcı ifadelerle sınırlandırmaktadır. Bu tutum esas itibarıyla 6. maddenin 1. fıkrasına aykırıdır.

7. Başvuran hakkında 3 Aralık 2013 tarihinde verilen mahkûmiyet kararının adli sicil kaydında yer alması ve mahkûm edilen kişinin şartlı tahliyeye tabi olması, Ceza Soruşturması Kanunu'nun 442*quinqüies* maddesinin 1. fıkrası anlamında, yargılamanın yenilenmesini haklı kılan çok ciddi ve mevcut bir olumsuz sonuç olarak değerlendirilebilir.

8. Sonuç olarak, yargılamanın yenilenmesi talebi, yalnızca kamu davası kararıyla ilgili olduğu ölçüde dayanıklıdır. Bu nedenle, S. S.nin 17 Aralık 2013 tarihinde Brüksel İstinaf Mahkemesinin 3 Aralık 2013 tarihli kararına karşı yaptığı temyiz başvurusu hakkında yeni hükümler yoluyla karar verilmesi gerekmektedir; zira temyizin yeniden incelenmesi hukuk davaları hakkında verilen kararı içermeyebilir.

B. Temyiz hakkında:

9. Davacı, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ve Ceza Soruşturması Kanunu'nun 47*bis* maddesinin 6. fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürerek, temyiz konusu kararı, avukat yardımı olmaksızın gözü altında verdiği ifadelere dayanarak suçlamaların sabit olduğunu beyan etmekle suçlamaktadır.

10. Söz konusu ifadeler kendi kendini haklı çıkarır nitelikte olsa da temyiz hâkimleri tarafından mahkûmiyeti desteklemek amacıyla reddedilmeleri 6. maddenin 1. fıkrasında yasaklanan bir uygulamayı teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, savunma dayanıklıdır.”

AVRUPA HUKUKU

43. Bakanlar Komitesinin, Mahkeme kararlarının ardından belirli davaların yerel düzeyde yeniden incelenmesi veya yenilenmesine ilişkin Üye Devletlere yönelik R (2000) 2 no.lu Tavsiye Kararı aşağıdaki gibidir:

WILLEMS VE GORJON / BELÇİKA KARARI

“Bakanlar Komitesi (...),

(...)

Sözleşme’nin 46. maddesine dayanarak, Sözleşmeci Tarafların, taraf oldukları davalarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (“Mahkeme”) kesin kararlarına uymayı taahhüt ettiklerini ve Bakanlar Komitesinin bu kararların uygulanmasını denetlediğini kaydederek;

Belirli durumlarda, yukarıda belirtilen taahhüdün, Sözleşme’nin 41. maddesi uyarınca Mahkeme tarafından hükmedilen adil tazminat ve/veya genel tedbirler dışında, zarar gören tarafı mümkün olduğunca Sözleşme ihlalinin önceki durumuna geri getirecek tedbirlerin alınmasını içerebileceğini (*önceki duruma getirme (restitutio in integrum)*) göz önünde bulundurarak;

Ulusal hukuk sistemindeki mevcut araçları dikkate alarak, *önceki duruma getirmenin (restitutio in integrum)* gerçekleştirilmesi için en uygun tedbirlerin belirlenmesinin davalı Devletin yetkili makamlarına ait olduğunu kaydederek;

Bununla birlikte, Bakanlar Komitesinin Mahkeme kararlarının uygulanmasının denetlenmesine ilişkin uygulamasının da gösterdiği gibi, bir davanın yeniden incelenmesinin veya yargılamanın yenilenmesinin, *önceki duruma getirmenin (restitutio in integrum)* gerçekleştirilmesinin tek yolu olmasa bile en etkili yolu olduğunun görüldüğü istisnai durumlar olduğunu göz önünde bulundurarak;

Bilhassa Sözleşmeci Tarafları, özellikle aşağıdaki durumlarda, Mahkemenin Sözleşme’nin ihlal edildiğini tespit ettiği davalarda, yargılamanın yenilenmesi dâhil olmak üzere, bir davanın yeniden incelenmesi için uygun imkânların bulunmasını sağlamak amacıyla ulusal hukuk sistemlerini incelemeye teşvik etmektedir:

i. zarar gören taraf, ulusal kararın bir sonucu olarak, adil tazminatla telafi edilemeyecek ve ancak yeniden inceleme veya yeniden yargılama yoluyla değiştirilebilecek çok ciddi olumsuz sonuçlara maruz kalmaya devam ediyorsa ve

ii. Mahkemenin kararından aşağıdaki sonuç çıkıyorlar çıkıyorsa

a. itiraz edilen yerel kararın esas itibarıyla Sözleşme’ye aykırı olması veya

b. tespit edilen ihlalin, itiraz edilen yerel yargılamanın sonucuna ciddi şüphe düşürecek kadar ağır bir usul hatası veya eksikliğinden kaynaklanmış olması.”

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

44. Mahkeme, başvurular arasındaki bağlantıyı göz önünde bulundurarak, başvuruları tek bir karar altında birlikte incelemeyi uygun görmektedir.

II. HÜKÜMETİN TEK TARAFLI DEKLARASYONUNUN VE MAHKEMENİN BUNU DİKKATE ALMA KARARININ KAPSAMI İLE BAŞVURULARIN YENİDEN KAYDA ALINMASINDAN SONRA MAHKEMENİN DENETİMİNİN KAPSAMINA İLİŞKİN İLK GÖZLEMLER

45. Mahkeme, Yargıtayın başvuranların ceza yargılamasının yenilenmesi taleplerini reddeden 7 Kasım 2018 tarihli kararının gerekçelerini dikkate alarak, Hükümetin 5 Eylül 2017 tarihli tek taraflı deklarasyonunun ve Mahkemenin bunu dikkate alarak ilk başvuruların kayıttan düşürülmesine ilişkin 13 Mart 2018 tarihli kararının kapsamının belirlenmesinin ve bu başvuruların yeniden kayda alınmasına karar verdikten sonra kendisi tarafından yapılacak denetimin kapsamının hatırlatılmasının faydalı olacağı kanaatindedir.

A. Genel Değerlendirmeler

46. Sözleşme'nin 37. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“1. Yargılamanın her aşamasında, Mahkeme aşağıdaki koşulların oluştuğu kanısına varırsa bir başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilir.

a) Başvuru sahibi davasını takip etme niyetinde değilse, veya

b) İhtilaf çözümlenmişse, veya

c) Mahkemenin saptadığı herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmezse.

Ancak, bu Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygının gerekli kıldığı hallerde, Mahkeme başvuruyu incelemeye devam eder.

2. Mahkeme, koşulların bunu haklı kıldığı kanısına varırsa, bir başvurunun yeniden kayda alınmasını kararlaştırabilir.”

1. Tek taraflı bir deklarasyona dayanarak bir başvurunun kayıttan düşürülmesi

47. Mahkeme, öncelikle, belirli durumlarda, başvuran davanın incelenmesine devam edilmesini istese dahi, davalı Hükümetin tek taraflı beyanına dayanarak, Sözleşme’nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi uyarınca, bir başvurunun kayıttan düşürülmesinin uygun olabileceğini hatırlatmaktadır (*Tahsin Acar/Türkiye* (öncelikli sorun) [BD], no. 26307/95, § 75, AİHM 2003 VI ve *De Tommaso/İtalya* [BD], no. 43395/09, § 134, 23 Şubat 2017).

48. Mahkeme ardından, tek taraflı bir deklarasyona dayanarak Sözleşme’nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi uyarınca bir başvurunun tamamının veya bir kısmının kayıttan düşürülüp düşürülmeyeceğine karar verirken söz konusu olan faktörler arasında, sunulan şikâyetlerin niteliğinin, Mahkemenin önceki davalarda verdiği kararların uygulanması için davalı Hükümet tarafından alınan tedbirlerin niteliği ve kapsamı ile söz konusu tedbirlerin incelenen dava üzerindeki etkisinin, tek taraflı deklarasyonda yer alan imtiyazların niteliğinin, özellikle de Sözleşme ihlalinin kabul edilmesi ve bu ihlal için yeterli tazminatın ödeneceğinin taahhüt edilmesinin, bu bağlamda “açık ve kapsamlı” ilgili içtihadın varlığının - başka bir ifadeyle, ileri sürülen soruların Mahkeme tarafından daha önceki davalarda karara bağlanmış olanlara benzer olup olmadığının - davalı Hükümetin başvurana sunmak istediği tazminatın şartlarının ve bu şartların iddia edilen ihlalin sonuçlarını gidermeyi mümkün kılıp kılmadığının yer aldığını

hatırlatmaktadır (*Jeronovičs/Letonya* [BD], no. 44898/10, § 64, 5 Temmuz 2016; aynı yönde bk. *Aviakompaniya A.T.I., ZAT/Ukrayna*, no. 1006/07, § 27, 5 Ekim 2017).

49. Mahkeme yukarıdaki sorulara verilen cevaplardan tatmin olursa, Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi ve 2. fıkrasında yer alan koşulların yerine getirildiğini doğrulamaktadır (yani, başvurunun tamamının veya bir kısmının incelenmesinin sürdürülmesinin artık haklı olmadığı ve insan haklarına saygının başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektirmediği durumlar). Mahkeme, bu koşulların karşılanması halinde, başvurunun tamamının veya bir kısmının kayıttan düşürülmesine karar vermektedir (yukarıda anılan *Jeronovičs*, § 64).

50. Mahkeme, bu amaçla, Hükümetin tek taraflı deklarasyonunda verdiği taahhütleri titizlikle incelemekte ve gerektiği takdirde bunların içeriğini kendi içtihadı ışığında yorumlamaktadır (*ibid.*). Mahkeme ayrıca, Hükümetin taahhütlerine uyduğunu doğrulama olasılığını da öngörmektedir (*ibid.*, § 68).

2. Davalı Hükümetin Devlete verdiği taahhüt

51. Mahkeme, Sözleşme uyarınca, iddia edilen Sözleşme ihlalinin yerel sistemde isnat edilebileceği ulusal makama bakılmaksızın, yalnızca davalı Devletin uluslararası sorumluluğunun söz konusu olduğunu hatırlatmaktadır (*Assanidzé/Gürcistan* [BD], no. 71503/01, § 146, AİHM 2004 II). Mahkeme, birden fazla ulusal makam veya mahkemeyi muhatap olarak kabul edemez (*ibid.*, § 149; ayrıca bkz. *Chamaïev ve diğerleri/Gürcistan ve Rusya*, no. 36378/02, § 498, AİHM 2005 III). Dolayısıyla Mahkeme önünde Devleti temsil eden Hükümet, Devleti uluslararası anlamda bağlayan taahhütler verme hakkına sahiptir (bk. *bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)*, *Basra/Belçika* (k.k.), no. 47232/17, § 13, 10 Temmuz 2018). Bu tür taahhütlerde bulunmadan önce, iç hukukun buna izin verdiğinden emin olmak Hükümetin görevidir.

3. *Başvurunun yeniden kayda alınması*

52. Mahkeme tek taraflı bir deklarasyonu kabul etse ve bir başvurunun tamamının veya bir kısmının kayıttan düşürülmesine karar verse bile, Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrası uyarınca davayı (ya da gerektiği takdirde bir kısmını) yeniden kayda alma hakkını saklı tutmaktadır (yukarıda anılan *Jeronovičs*, § 67).

53. Mahkeme, kayıttan düşürme kararının ardından, Hükümetin taahhütlerinin yerine getirilmesini denetlemeye ve başvurunun yeniden kayda alınmasını haklı kılan “istisnai koşulların” (İç Tüzük'ün 43. maddesinin 5. fıkrası) bulunup bulunmadığını incelemeye çağrılabilir (yukarıda anılan *Jeronovičs*, § 69; bir örnek için bk. *Alexentseva ve diğerleri/Rusya* (k.k.), no. 75025/01 ve 18 diğer başvuru, 23 Mart 2006).

B. Somut Olay

54. Hükümet, somut olayda, 5 Eylül 2017 tarihli deklarasyonu, “Yargıtayın, başvuranların temyiz başvurularının, imzası bulunan avukatın gerekli eğitim sertifikasına sahip olduğunu belirtmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermesinin, Sözleşme'nin 6. maddesinde öngörülen mahkemeye erişim hakkına riayet edilmesini güvence altına almadığını” kabul etmiştir. Hükümet ayrıca, başvuranların her birine, manevi tazminat ile masraf ve giderleri karşılamak üzere 8.000 avro ödemeyi taahhüt etmiştir (bk. yukarıdaki 15. paragraf).

55. Mahkeme, 13 Mart 2018 tarihli kararıyla, Hükümetin deklarasyonunu dikkate almıştır. Mahkeme, öncelikle, başvuranların, tek taraflı deklarasyon ve Hükümet tarafından sunulan bilgiler temelinde yerel yargılamaların yenilenmesinin mümkün olup olmayacağına ilişkin şüphelerine değinerek, yargılamanın yenilenmesinin, *önceki duruma getirmenin (restitutio in integrum)* sağlanması ve adil yargılanma hakkı ihlallerinin giderilmesi için uygun bir araç teşkil ettiğini hatırlatmıştır (yukarıda anılan kararın 18.

paragrafı, yukarıdaki 20. paragrafta atıf yapılmıştır). Mahkeme, ardından, somut olayda, tek taraflı deklarasyonun şartlarının “ilke olarak, söz konusu beyana dayanarak başvurunun kayıttan düşürülmesi durumunda, Ceza Soruşturması Kanunu’nun 442bis maddesinin *sonu (in fine)* tarafından öngörülen kabul edilebilirlik koşullarını karşılamadığının” ileri sürülemeyeceğini kaydetmiştir. Bununla birlikte “yeniden yargılama yapılmasına ilişkin değerlendirmenin her hâlükârda Yargıtayın yetkisinde olduğunu” kabul etmiştir (yukarıda anılan kararın 19. paragrafı, yukarıdaki 20. paragrafta atıf yapılmıştır). Mahkeme, başka bir ifadeyle, Ceza Soruşturması Kanunu’nun 442bis maddesi tarafından öngörülen kabul edilebilirlik koşullarının yargılamaların yenilenmesini engellemediği, ancak yenilenmenin Yargıtayın kararına bağlı olduğu kanaatine varmıştır. Bu bağlamda, Yargıtayın Ceza Soruşturması Kanunu’nun 442quinquies maddesinde yer alan kriterler dikkate alındığında belirli bir takdir yetkisi vardır (yukarıdaki 38. paragraf). Mahkeme, kararının sonunda, Hükümetin tek taraflı deklarasyonunun şartlarına uymaması halinde, başvuruları yeniden kayda alabileceğini belirtmiştir (yukarıda anılan kararın 24. paragrafı, yukarıdaki 21. paragrafta atıf yapılmıştır).

56. Mevcut dava, Hükümet tarafından yapılan deklarasyonun ve Mahkemenin bu deklarasyonu dikkate alan kararının etkileri sorununu öne çıkarmaktadır (yukarıdaki 45. paragraf). İhtilaf konusu deklarasyonun özelliği, Hükümet tarafından yapılmış olması, ancak uygulanmasının kısmen bir yargı organının, somut olayda Yargıtayın alacağı bir karara bağlı olmasıdır. Yargıtay, Hükümetin tek taraflı deklarasyonu veya bunu dikkate alan Mahkemenin kararı ile bağlı olmadığına karar vermiştir (7 Kasım 2018 tarihli kararın 3 ve 4. paragrafları, mevcut kararın 25. paragrafında atıf yapılmıştır).

57. Yargıtay, Hükümetin tek taraflı deklarasyonu ile ilgili olarak, “kuvvetler ayrılığı ilkesinin, yargının, idarenin Sözleşme’ye ilişkin yorumuyla veya bir hâkimin Sözleşme’yi ihlal ettiği iddiasıyla bağlı olmadığı

anlamına geldiğini” değerlendirmiştir (yukarıda 25. paragrafta atıf yapılan 3. değerlendirme).

58. Yürütme ve yargı erklerinin ayrılığı kavramı Mahkeme içtihatlarında özel bir öneme sahip olsa da (bk. örneğin, *Baka/Macaristan* [BD], no. 20261/12, § 165, 23 Haziran 2016, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], no. 55391/13 ve 2 diğer başvuru, § 196, 6 Kasım 2018 ve *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* [BD], no. 26374/18, § 207, 1 Aralık 2020), somut olayda, Yargıtayın atıfta bulunduğu Belçika iç hukukunun genel bir ilkesi söz konusudur. Bu ilkenin tam içeriğinin belirlenmesi, Sözleşmeciler Devletlerin sahip olduğu takdir yetkisine ilişkin bir konudur (*Mugemangango/Belçika* [BD], no. 310/15, § 138, 10 Temmuz 2020). Bu iç hukuk sorununa müdahale etmek Mahkemenin görevi değildir (*ibid.*, § 71). Mahkeme yalnızca Yargıtay tarafından benimsenen tutumu dikkate alabilir ve bu tutumdan Sözleşme bağlamında gerekli sonuçları çıkarabilir.

59. Yargıtay, Mahkemenin tek taraflı deklarasyonu dikkate alan kararına ilişkin olarak, şu değerlendirmede bulunmuştur: “[13 Mart 2018] tarihli kayıttan düşürme karar, kesin hüküm niteliğinde değildir. Avrupa Mahkemesi, Ceza Soruşturması Kanunu’nun 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğine karar vermemektedir. Avrupa Mahkemesi, bu maddede öngörülen sertifikanın, söz konusu Kanun’un 423 ve 429. maddelerinde belirtilen ve bu maddeler ile öngörülen şekillerde sunulan bir not ile kanıtlanması gerekliliğini engellememektedir” (yukarıda 25. paragrafta atıf yapılan 4. değerlendirme).

60. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararında, başvuranların şikâyetlerini kabul edilebilir ve dayanaklı olup olmadığına karar vermek için incelemediği ve bu bağlamda bir karar almadığı doğrudur. Dolayısıyla, bu noktada, Mahkemenin kararı kesin hükümlü değildir. Bununla birlikte Mahkeme, “tek taraflı deklarasyonda yer alan imtiyazların niteliğini, önerilen tazminatın yeterliliğini ve insan haklarına saygının yukarıda belirtilen

kriterlere uygun olarak başvuruyu incelemeye devam etmesini gerektirip gerektirmediğini [incelemiştir]” (bk. yukarıda anılan *Jeronovičs* kararı, § 69).

61. Şüphesiz, 13 Mart 2018 tarihli kararın Sözleşme’nin ihlal edildiğini tespit eden bir karar olmaması nedeniyle, bu karar Sözleşme’nin 46. maddesinin kapsamına girmemektedir. Mahkeme bununla birlikte, Sözleşme haklarına saygı konusunda Devletlerin ve Mahkemenin ortak sorumluluğu ruhuyla, başvuruların, ulusal mahkemeler dâhil olmak üzere ulusal makamlardan, Hükümet tarafından yapılan tek taraflı deklarasyonlarda yer alan ve *a fortiori* (*daha ziyade*) dostane çözüm yoluyla yapılan her türlü taahhütün iyi niyetle yerine getirilmesini bekleme haklarının olduğunun altını çizmenin önemli olduğu kanaatine varmaktadır. Söz konusu hukuki konuların, Mahkemenin davalı Devlete ilişkin yerleşik içtihadının veya genel olarak uygulanabilir diğer ilkelerin bir parçası olması durumunda, bu beklenti daha da güçlü olacaktır. Ayrıca, somut olayda, yukarıda belirtilen karar ile ihlal tespit edilen karar arasında benzerlikler bulunmaktadır.

62. Mahkeme, Sözleşme’nin ihlal edildiğini tespit ettiğinde, ulusal bir yargılamanın yenilenmesine karar vermek için yetkili değildir (*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)/İsviçre* (no. 2) [BD], no. 32772/02, § 89, AİHM 2009 ve *Moreira Ferreira/Portekiz* (no. 2) [BD], no.19867/12, § 48, 11 Temmuz 2017). Bununla birlikte, bir kişi Sözleşme’nin 6. maddesinin gerekliliklerinin ihlal edilmesi nedeniyle önemli bir yargılamanın sonucunda mahkûm edilmişse, Mahkeme, ilgilinin talebi üzerine yeni bir yargılamanın veya yargılamanın yenilenmesinin ilke olarak tespit edilen ihlalin giderilmesine uygun bir çözüm teşkil ettiğini belirtebilmektedir (*Gençel/Türkiye*, no. 53431/99, § 27, 23 Ekim 2003, *Öcalan/Türkiye* [BD], no. 46221/99, § 210, AİHM 2005-IV, *Sejdovic/İtalya* [BD], no. 56581/00, § 126, AİHM 2006-II, yukarıda anılan *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* (no. 2), § 89, *Cudak/Litvanya* [BD], no. 15869/02, § 79, AİHM 2010 ve yukarıda anılan *Moreira Ferreira* (no.2), §§ 49 ve 50, a)). Bununla birlikte, gerektiği takdirde, davalı bir Devletin Sözleşme’nin 46. maddesi

kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek için alacağı spesifik telafi tedbirleri mutlak olarak davanın özel koşullarına bağlıdır (yukarıda anılan *Öcalan*, § 210, yukarıda anılan *Sejdovic*, § 126 ve yukarıda anılan *Moreira Ferreira (no. 2)*, § 50, a)). Özellikle, olası yeni bir yargılamanın usul ve şeklini belirlemek Mahkemenin görevi değildir. Davalı Devlet, başvuranı, mümkün olduğu ölçüde, Sözleşme'nin gereklilikleri ihlal edilmemiş olsaydı kendisini içinde bulacağı duruma eşdeğer bir duruma koyma yükümlülüğünü yerine getirme yollarını seçmekte özgürdür; bu yolların Mahkeme kararında yer alan sonuçlarla ve savunma haklarıyla uyumlu olması şarttır (yukarıda anılan *Sejdovic*, § 127 ve yukarıda anılan *Moreira Ferreira (no. 2)*, § 50, b)).

63. Mahkeme somut olayda, 13 Mart 2018 tarihli yukarıda anılan kararında, “ulusal mahkemelerin önünde görülen yargılamanın yenilenmesinin, *önceki duruma getirmenin (restitutio in integrum)* sağlanması ve adil yargılanma hakkının ihlallerinin telafi edilmesi için tek yol olmasa da en uygun yol” olduğuna dair Sözleşme'nin 46. maddesi altında içtihadına atıfta bulunmaktadır (yukarıda 20. paragrafta atıf yapılan kararın 18. paragrafı ve yukarıda anılan *Sejdovic*, atıflarıyla birlikte, § 126). Mahkeme ayrıca, Belçika iç hukukunun, Hükümetin tek taraflı deklarasyonuna dayanarak davanın kayıttan düşürülmesi durumunda yargılamanın yenilenmesine ilke olarak karşı çıkmadığını da tespit etmiştir (yukarıda 20. paragrafta atıf yapılan kararın 19. paragrafı; tek taraflı bir deklarasyonun ulusal yargılamanın yenilenmesinin sağlanması için yeterince belirli bir dayanak oluşturmadığı gerekçesiyle, Mahkemenin davanın kayıttan düşürülmesini reddettiği davalarla karşılaştırma; örneğin yukarıda anılan *Aviakompaniya A.T.I.*, yukarıda anılan *ZAT*, §§ 36-41, *Romić ve diğerleri/Hırvatistan*, no. 22238/13 ve diğer 6 başvuru, §§ 84-87, 14 Mayıs 2020 ve *Keskin/Hollanda*, no. 2205/16, §§ 30-32, 19 Ocak 2021).

64. Başvuranların haklarında yürütülen ceza yargılamasının yenilenmesini talep etmeleri nedeniyle, Hükümetin tek taraflı deklarasyonunun ve Mahkemenin dikkate aldığı kararın iç hukuk düzeninde

sonuçlarını belirlemek yetkili Belçika organlarına yani somut olayda Yargıtaya düşmektedir. Bu görev, Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan hak ve özgürlüklere saygının güvence altına alınmasıyla ilgili olarak, ulusal makamlar ile Mahkeme arasındaki sorumluluk paylaşımının ve özellikle de bu bağlamda ulusal makamların birincil sorumluluğunun bir parçasıdır (bk., yukarıda 61. paragraf ve özellikle yukarıda anılan *Guðmundur Andri Ástráðsson*, § 250).

65. Mahkeme somut olayda, Yargıtayın CIC'nin 442*bis* maddesinin 2. bendi uyarınca, yargılamanın yenilenmesi talebini kabul ettiğini tespit etmektedir. Yargıtay, Hükümetin deklarasyonuna bağlı olmadığını ve Mahkemenin kayıttan düşme kararında bizzat kendisinin Sözleşme'nin ihlali tespit etmediğini belirttikten sonra, talebin esası hakkında karar vererek, 1 Haziran 2016 tarihli kararı konusunda başvuranlar tarafından ileri sürülen şikâyetle ilişkin bir incelemede bulunmuştur. Yargıtay, söz konusu incelemeden, bu kararın esas bakımından Sözleşme'ye aykırı olduğunun veya CIC'nin 442*quinqies* maddesi anlamında, bir hata veya ciddi bir eksiklikten kaynaklanan bir ihlalle zarar gördüğünün ortaya çıkmadığı sonucuna varmıştır.

66. Yargılamanın yenilenmesi talebinin Yargıtay tarafından reddedilmesi, Hükümetin tek taraflı deklarasyonunda yer alan taahhütlerinin iç hukuk düzeninde yararlı bir etki yaratmaması sonucunu doğurmuştur. Burada, Mahkemenin 28 Mayıs 2019 tarihinde, başvuranların talebi üzerine ilk başvuruların yeniden kayda alınmasına neden olan “istisnai bir koşul” söz konusudur. Böylelikle Mahkeme, 1 Haziran 2016 tarihli Yargıtay kararına karşı yapılan başvuruların ilk şikâyetlerinin kabul edilebilirliğini ve esasını incelemeye davet edilmektedir. Mahkeme, bu şikâyetleri özellikle Yüksek Mahkemenin son kararıyla birlikte yaptığı “adli diyalogu” izleyerek 7 Kasım 2018 tarihli kararında Yargıtay tarafından geliştirilen değerlendirmeler ışığında inceleyecektir.

III. İLK YARGILAMADA SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

67. Başvuranlar, 1 Haziran 2016 tarihli Yargıtay kararının, aşırı şekilcilik nedeniyle, temyiz talebinde bulunma haklarını kullanmaktan yoksun bırakılmalarından şikâyet etmektedirler. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürmektedirler. Söz konusu madde aşağıdaki gibidir:

“Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar (...) konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından (...) görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

A. Mahkemenin İncelemesinin Kapsamı

68. Mahkeme, 13 Mart 2018 tarihli kayıttan düşme kararında (yukarıda 19-21. paragraflar), ilk başvurularla ileri sürülen şikâyetlerin kabul edilebilirliğini ve esasını incelemediğini hatırlatmaktadır. Mahkeme dolayısıyla, bu bağlamda yetkisini kullanmamıştır.

69. Bu başvuruların yeniden kaydedilmesinin ardından (yukarıda 27. paragraf), Mahkeme, başvuruların Hükümete bildirilmesi sırasında kabul edilemez olduğuna karar verilmemesi nedeniyle, başvuruların ilk başvurularında ileri sürdükleri şikâyetleri yeniden ele almaktadır.

70. Mahkeme, 1 Haziran 2016 tarihli Yargıtay kararı (yukarıda 11. paragraf) hakkında ileri sürülen söz konusu şikâyetleri, ilk başvurularda ileri sürüldüğü gibi inceleyeceğini (yukarıda 66. paragraflar) ancak 7 Kasım 2018 tarihli kararında Yargıtay tarafından sunulan gerekçeleri dikkate alarak bunu yapacağını hatırlatmaktadır (yukarıda 24.-26. paragraflar).

B. Kabul Edilebilirlik Hakkında

71. Mahkeme, bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve Sözleşme'nin 35. maddesi kapsamında başka herhangi bir kabul edilemezlik

gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

C. Esas Hakkında

1. Tarafların iddiaları

72. Başvuranlar, yalnızca imza atan avukatın kanun tarafından gereken eğitime sahip olduğunu belirtmediği gerekçesiyle, Yargıtay tarafından temyiz taleplerinin reddedilmesinin öngörülebilir olmadığından şikâyet etmektedirler. Ne yasal hükümler ne de eğitim yönetmeliği, temyiz dilekçesini imzalayan kişinin aynı zamanda söz konusu eğitimi aldığını belirtmesi gerektiğini öngörmektedir. Ayrıca, temyiz yapıldığı tarihte ve takip eden iki ay boyunca, bu ek usul gerekliliğini belirten herhangi bir karar veya bildirim ortaya çıkmamıştır. Dolayısıyla, eğitim komisyonu tarafından, sertifika verilen avukatların listesinin Yargıtaya verildiğini düşünmek hiçbir şekilde mantıksız değildir. Listenin hatalı olabileceği riskinden yola çıkarak Yargıtayın ileri sürdüğü iddia konuyla ilgili değildir, zira bu gibi koşullarda bir hata, kabul edilemezlik kararının iptaline neden olabilecektir.

73. Başvuranlar ayrıca, Yargıtay tarafından kabul edilen kabul edilemezlik yaptırımının, hukuki güvenliğe ve adaletin iyi yönetilmesine ilişkin hedeflenen amaçlarla açıkça orantısız olduğu kanaatine varmaktadırlar.

74. Hükümet, ceza alanında yapılan temyiz başvurusunda müdahil olan avukatların temyiz usulü eğitim sertifikasına sahip olma yükümlülüğünü açıklamak için Yargıtayın 2016 tarihli yıllık raporunun içeriğine (yukarıda 34. paragraf) ve 7 Kasım 2018 tarihli kararında Yargıtay tarafından yapılan incelemeye (yukarıda 24.-26. paragraflar) atıfta bulunmaktadır.

75. Hükümet özellikle, Yargıtayın, sertifikalı avukat statüsünün dikkate alabileceği belgelerde belirtilmesi gerektiği yönündeki gerekliliğinin aşağıdaki nedenlere dayandığını ileri sürmektedir: Bu statünün

incelenebilmesi veya en azından yargılama belgelerinde yer alması gerekmekte, aksi takdirde sertifikaya ilişkin yasal gereklilik anlamsız hale gelebilmektedir; Yargıtayın fiili unsurları incelemek için yetkisi yoktur ve baro tarafından oluşturulan listelere güvenemez zira bu listeler gelişmektedir, hatasız değildir ve eşseslilik durumunda kafa karışıklığına neden olabilmektedir; burada, eğitim sırasında avukatların bilgisine sunulan bir temel kural söz konusudur; bu gereklilik çok katı değildir zira Yargıtay, kanıt gerektirmeksizin, gerek bir belgede veya dilekçede sertifika ifadesiyle yetinmektedir. Mahkeme içtihadı dikkate alınarak, böylesine minimalist bir gereklilik başvuruları mahkemeye erişim haklarından yoksun bırakan aşırı bir şekilcilik olarak görülemez.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

a) Genel ilkeler

76. Mahkeme, hukuki konuda bir mahkemeye erişim hakkına ilişkin genel ilkeleri hatırlatmaktadır (*Naït-Liman/İsviçre* [BD], no. 51357/07, §§ 112 116, 15 Mart 2018 ve *Zubac/Hırvatistan* [BD], no. 40160/12, §§ 76 79, 5 Nisan 2018; bk. ayrıca *Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye* [BD], no.13279/05, §§ 49-58, 20 Ekim 2011 ve *Paroisse gréco-catholique Lupeni ve diğerleri/Romanya* [BD], no. 76943/11, §§ 84 90 ve 116, 29 Kasım 2016).

77. Mahkeme özellikle, mahkemeye erişim hakkının teorik ve aldatıcı değil, somut ve etkin olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bir hâkime etkin erişim, bireyin haklarına müdahale teşkil eden bir eyleme itiraz etme konusunda açık ve somut bir imkânının bulunmasını gerektirmektedir (yukarıda anılan *Paroisse gréco catholique Lupeni ve diğerleri*, § 86).

78. Mahkeme, mahkemeye erişimi kısıtlayan kuralların ve özellikle bir başvuruda bulunma kurallarının kişinin nazarında öngörülebilir olup olmadığının bilinmesi konusuna özel bir önem verdiğini hatırlatmaktadır (bk., *bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)*, yukarıda anılan

Zubac, § 87 ve aynı anlamda *Arrozpide Sarasola ve diğerleri/İspanya*, no. 65101/16 ve diğer 2 başvuru, § 106, 23 Ekim 2018 ve *Vermeersch/Belçika*, no. 49652/10, § 58, 16 Şubat 2021).

79. Mahkemelere erişim hakkı mutlak olmayıp zımnen kabul edilen sınırlamalara da yol açabilmektedir. Zira mahkemelere erişim hakkı doğası gereği, Devletin toplum ve bireylerin ihtiyaçlarına ve kaynaklarına bağlı olarak zaman ve mekân olarak değişiklik gösterebilen düzenlemeler yapmasını gerektirmektedir. Bu tür düzenlemeleri hazırlarken, Sözleşmeci Devletler belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Sözleşme'nin gerekliliklerine riayet bakımından en son karar merci olmasına rağmen, Mahkemenin kendini ulusal makamların yerine koyarak konuya ilişkin daha iyi olabilecek başka bir politika konusunda karar verme yetkisi yoktur. Bununla birlikte, uygulanan sınırlamalar, hakkı özünden ihlal edecek şekilde ya da derecede, kişiye açık olan erişimi kısıtlamamalıdır. Ayrıca, sınırlamalar yalnızca, meşru bir amaç izlemesi ve kullanılan araçlar ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunması halinde Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasıyla bağdaşmaktadır (yukarıda anılan *Paroisse gréco catholique Lupeni ve diğerleri*, § 89, *Naït-Liman/İsviçre* [BD], no. 51357/07, § 115, 15 Mart 2018, yukarıda anılan *Zubac*, § 78 ve *Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya* [BD], no. 41720/13, § 195, 25 Haziran 2019).

80. Mahkeme bir yüksek mahkemeye erişim ile ilgili olarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin, Sözleşmeci Devletleri istinaf veya temyiz mahkemeleri kurmaya zorlamadığını hatırlatmaktadır. Bununla birlikte, bu nitelikte mahkemeler kuran bir devletin, kişilerin bu mahkemelerde Sözleşme'nin 6. maddesinin temel güvencelerinden yararlanmasını sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Mahkeme bu bağlamda, yüksek mahkemelere erişim için uygulanan yasal kısıtlamaların orantılılığının belirlenmesi için özellikle şu üç kritere dikkat etmektedir: i) temyiz başvurusunda bulunma kurallarının öngörülebilirliği ii) yargılama sırasında yapılan hataların olumsuz sonuçlarına kimin katlanacağı konusu ve iii) söz konusu

kısıtlamaların “aşırı bir şekilciliği” ortaya çıkaracak şekilde görülüp görülemeyeceği konusu (yukarıda anılan Zubac, §§ 85 ve 109).

b) Bu ilkelerin somut olaya uygulanması

81. Yargıtay somut olayda, 1 Haziran 2016 tarihli bir kararla, başvuranları birçok cezai suçtan mahkûm eden ve bu bağlamda el koyma/müşadere cezası veren Liège İstinaf Mahkemesinin kararı hakkında ilgililer tarafından yapılan temyiz taleplerinin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Bu kararın gerekçesi, başvuranların temyiz taleplerine dayanak olarak sundukları belgelerden, temsilcilerinin CIC’nin 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde yer alan temyiz eğitimi sertifikasına sahip olduğunun görülmediğine dayanmaktadır. Yargıtay, aynı gerekçeyle, aynı avukat tarafından sunulan dilekçeleri incelememiştir (yukarıda 11. paragraf).

82. Mahkemenin 13 Mart 2018 kayıttan düşme kararının ardından, başvuranların şikâyet ettiği ceza yargılamasının yenilenmesi için davet edilen Yargıtay, 7 Kasım 2018 tarihli kararında, sertifikalı avukat statüsünün bu şekilde kanıtlanmasının zorunlu kılınmasının, mahkemeye erişim hakkı açısından bir sorun teşkil etmediğini değerlendirmiştir. Yargıtaya göre, bu gereklilik kabul edilemez veya açıkça dayanaktan yoksun temyizlerle ve düzenli olarak kendi yargı yetkisine sunulan davalarda karar vermesine engel olacak olgusal araştırmalarla görevinin karmaşık hale getirilmesini önlemeyi amaçlamaktadır. Böylelikle, başvurunun kabul edilebilirliğini yalnızca temyiz talebinde veya dilekçedeki sertifikanın bulundurulmasına ilişkin ifadeye bağlı kılmak, yüksek mahkemenin görüşüne göre, bu amaçla orantılı asgari bir şekilcilik olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla, 1 Haziran 2016 tarihli karar, Yargıtaya göre Sözleşme’nin gerekliliklerine uygundur (yukarıda 24-26. paragraflar).

83. Mahkeme, somut olayda ileri sürülen sorunun, cezai alanda temyiz taleplerinin kabul edilebilirlik koşuluyla ilgili olduğunu gözlemlemektedir. Bu konuda CIC’nin 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendini değiştiren

kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Şubat 2016 tarihinden beri uygulanan temyiz başvurusunda davacının temsilcisi olan avukatın statüsüne ilişkin koşulun başvuranların avukatı tarafından yerine getirilmediği konusunda kendi önünde itiraz edilmemiştir. Nitekim başvuranların avukatı temyiz konusunda eğitim almış, 22 Ocak 2016 tarihinde sertifika almış ve başvuranların temyiz başvurusunu yaptığı 10 Şubat 2016 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmak için gerekli sertifikaya sahiptir.

84. Mahkeme, başvuranların, Yargıtayın dikkate alabileceği belgelerde temsilcilerinin sertifikaya sahip olduğunu belirterek sertifikalı avukat sıfatını kanıtlamayarak usul hatası yapmakla suçlandıklarını tespit etmektedir.

85. Başvuranlar, temyiz yargılamasını başlatmak için sertifika gerekliliğinin başlı başına adaletin iyi yönetilmesi amacı taşıdığına itiraz etmeksizin, somut olayda bu gerekliliğinin uygulanmasının ve bu uygulama sonucunda temyizlerinin kabul edilemez olduğuna karar verilmesinin, izlenen amaca göre öngörülemez ve orantısız olmasından şikâyet etmektedirler.

86. Mahkeme bu bağlamda, CIC'nin 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendindeki ifadenin, avukatın gerekli eğitim sertifikasına sahip olduğunun yargılama belgelerinde görünmesini gerektirmediğini kaydetmektedir (yukarıda 30. paragraf). Mahkeme ayrıca, Yargıtayın internet sitesinde ve eğitim yönetmeliğinde bu türden bir gereklilik konusunda bilgi bulunmadığını tespit etmektedir. Ayrıca başvuranlar, Hükümet tarafından itiraz edilmeksizin, avukatlarının temyiz talebinde bulunduğu esnada yani CIC'nin 425. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendine getirilen değişikliklerin yürürlüğe girmesinden on gün sonra ve devamındaki iki ay boyunca, avukatlarının sertifikaya sahip olduğunu belirtme gerekliliğini öngörmelerine imkân veren herhangi bir karar alınmadığını ileri sürmektedirler.

87. Dolayısıyla, yukarıda belirtilen şekil gerekliliğine riayet edilmemesi nedeniyle, başvuranlara uygulanan yaptırımın orantılılığının değerlendirilmesinde ağırlık taşıyan unsur, Yargıtayın internet sitesinde,

sertifika sahibi avukatların listesine baroların ilgili internet sitelerinden ulaşılabilceğinin ve söz konusu sitelere doğrudan bağlantı bulunduğunun belirtilmesidir. Başka bir deyişle, Yargıtayın kendisi, somut olayda bürosuna erişimle ilgili yeni getirilen kurala uyulup uyulmadığını kendi internet sitesi aracılığıyla basit şekilde araştırma imkânı sunmaktaydı.

88. Bu koşullarda, ceza davası bağlamında temyiz gerekçelerinin ulusal yüksek mahkeme tarafından dinlenmesini sağlayamayan başvuranların temyiz taleplerinin kabul edilemez olmasına yol açan sonuçları dikkate alarak, Mahkeme, Yargıtayın, ilgililer tarafından yapılan usuli hatayı cezalandırırken, bir yandan temyiz talebini çevreleyen usuli gerekliliklere riayet edilmesinin sağlanmasına yönelik meşru endişe ile diğer yandan mahkemeye erişim hakkı arasındaki adil dengeyi bozduğu (bk., *bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)*, *Walchli/Fransa*, no. 35787/03, § 36, 26 Temmuz 2007 ve *Evangelou/Yunanistan*, no. 44078/07, § 24, 13 Ocak 2011) ve dolayısıyla temyiz taleplerinin kabul edilebilirliğini çevreleyen usuli gereklilikler ile ilgili olarak aşırı şekilcilik sergilendiği kanaatine varmaktadır (bk., *bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)*, yukarıda anılan *Walchli*, § 36).

89. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

IV. İLK YARGILAMANIN YENİLENMESİ İŞLEMİNDE SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

90. Başvuranlar, 7 Kasım 2018 tarihli Yargıtay kararının, haklarında başlatılan ceza yargılamalarının yenilenmesinin sağlanmasını imkânsız hale getirmesinden ve bu mahkemeye erişim haklarından yoksun bırakmasından şikâyet etmektedirler. Başvuranlar, yukarıda anılan Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürmektedirler.

91. Başvuranların, 2016 yılında bulundukları temyiz başvurularının yeniden incelenmesinin reddedilmesinin, yani 1 Haziran 2016 tarihli Yargıtay kararının kabul edilmesinin etkisinden şikâyet ettikleri ölçüde, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlaline ilişkin şikâyetleri esasen Mahkeme önünde ilk başvurularında ileri sürdükleri daha önceki şikâyetlerle uyushmaktadır. Bu şikâyet, yukarıda incelenmiştir (yukarıda 67-89. paragraflar).

92. Başvuranların, Hükümetin tek taraflı deklarasyonunun ve ilk davaları kayıttan düşüren Mahkeme kararının kabul edilmediğini iddia ederek, yargılamanın yenilenmesinin reddedilmesinden şikâyet etmeleri nedeniyle, ilk başvurularında ileri sürdüklerinden ayrılabilir olan yeni şikâyetler söz konusudur. Mahkeme bununla birlikte, Yargıtay önündeki ilk yargılama hakkındaki kararını dikkate alarak (yukarıda 89. paragraf), ilk yargılamanın yenilenmesinin reddedilmesine ilişkin nedenler hakkındaki şikâyetin kabul edilebilirliğinin ve esasının incelenmesinin gerekli olmadığı kanaatine varmaktadır.

93. Sonuç olarak, ilk yargılamanın yenilenmesinin reddedilmesi hakkında ileri sürülen şikâyetin incelenmesi gerekli değildir.

V. SÖZLEŞME'NİN 46 VE 41. MADDELERİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

94. Sözleşme'nin 46. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“1. Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkemenin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkemenin kesinleşen kararı, infazını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir.

(...)”

95. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Ulusal Ceza Yargılamasının Yenilenmesi

96. İlk yargılamayla ilgili olarak, başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlalinin telafi edilmesine en uygun yöntemin, CIC'nin 442*bis* maddesi ve devamı maddelerinde düzenlenen yargılamaların yenilenmesi yoluyla, ilk temyizlerinin esasının incelenmesi olabileceğini değerlendirmişlerdir.

97. Hükümet, bunu kabul etmektedir.

98. Mahkeme, bir kişinin Sözleşme'nin 6. maddesinin gerekliliklerinin ihlali nedeniyle zarar gören bir yargılama sonucunda mahkûm edilmesi durumunda, ilgilinin talebi üzerine yeni bir yargılamanın veya yargılamanın yenilenmesinin ilke olarak tespit edilen ihlalin telafi edilmesinin uygun bir yolu olduğunu hatırlatmaktadır (yukarıda 36. paragraf). Mahkeme, gerekli olduğu ölçüde, CIC'nin 442*bis* maddesinin, Sözleşme'nin ihlal edildiğinin Mahkemenin kesin kararıyla tespit edilmesi durumunda, yalnızca kamu davasıyla ilgili olarak, hüküm giymiş bir kişiye karşı yürütülen yargılamanın yenilenmesine imkân tanıdığını tespit etmektedir (yukarıda 37. paragraf).

99. Bu imkânın somut olayda uygulanması, gerektiği takdirde, Yargıtay tarafından ulusal hukuk ve mevcut davanın özel koşulları bakımından incelenecektir (*Beuze/Belçika* [BD], no. 71409/10, § 200, 9 Kasım 2018).

B. Tazminat ile Masraf ve Giderler

100. Başvuranların her biri ayrıca, gerek Yargıtay ve gerekse Mahkeme önünde haklarını ileri sürme gerekliliğine bağlı olarak, maruz kaldıkları kanaatine vardıkları “özellikle maddi” zarar bağlamında 10.000 avro talep etmektedirler.

101.Hükümet, başvuruların maddi zararın varlığını kanıtlamakta ve bu zararın belirlenmesinde başarısız olduklarını ileri sürmektedir. Hükümet, talep edilen meblağın masraf ve giderleri karşılama amaçlı olduğunu varsayarak, masrafların gerçekliğinin destekleyici belgeler aracılığıyla ortaya çıkarılması gerektiğini ve bu durumun götürü tutarının tahsis edilmesini kapsamadığını gözlemlemektedir. Her hâlükârda talep edilen meblağ, yalnızca iç hukukta Yargıtay önündeki yargılamayı ilgilendirmesi ve Mahkeme önündeki savunmanın gerçek anlamda herhangi bir karmaşıklık arz etmemesi nedeniyle, açıkça yüksektir. Ayrıca, 8.000 avro tutarındaki bir meblağ, 13 Mart 2018 tarihli kayıttan düşme kararının icra edilmesiyle başvuruların her birine daha önce ödenmiştir (yukarıda 23. paragraf).

102.Başvuruların talebinin, masraf ve giderlerden ayrılması gereken maddi zarara ilişkin bir bölüm içerdiği varsayıldığında, söz konusu zararın niteliği ve kapsamıyla ilgili olarak herhangi bir ayrıntıya yer verilmemektedir. Dolayısıyla, Mahkeme bu bağlamda ileri sürülen talebi reddetmektedir.

103.Mahkeme, başvuruların manevi zarar olarak tazminat talep etmediklerini tespit etmektedir. Mahkeme dolayısıyla, başvurulara bu bağlamda herhangi bir meblağ ödenmesine gerek olmadığı kanaatindedir. Mahkeme öte yandan, başvuruların her birinin ilk başvuruları hakkında tek taraflı deklarasyonda Hükümetin taahhüdü uygulanarak 8.000 avro aldıklarını ve bu meblağın yargılamanın bu aşamasına kadar manevi zarar ve masraf ve giderleri karşılamaya yönelik olduğunu tespit etmektedir.

104.Masraf ve giderle ilgili olarak, bir başvurana, masraf ve giderlerin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla, bu masraflar iade edilebilecektir. Mahkeme somut olayda, başvuruların bu bağlamda kanıtlayıcı belge sunmaması nedeniyle, masraf ve giderlere ilişkin talebi reddetmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine;
2. İlk yargılamaya ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
3. İlk yargılamayla ilgili olarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine,
4. İlk yargılamamanın yenilenmesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilirliği ve esasının incelenmesinin gerekliliği olmadığına;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 21 Eylül 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Milan Blaško
Bölüm Yazı İşleri Müdürü

Georgios A. Serghides
Başkan

WILLEMS VE GORJON / BELÇİKA KARARI

EK

Dava listesi:

No.	Başvuru No.	Davanın Adı	Başvuru tarihi	Başvuran Doğum Tarihi İkâmet Yeri Uyuğu	Temsilci
1.	74209/16	Willems ve Gorjon/Belçika	2.12.2016	Catherine WILLEMS 1971 Gesves Belçika	Thibault MAUDOUX
2.	75662/16	Gorjon/Belçika	2.12.2016	Yvan GORJON 1966 Gesves Belçika	Thibault MAUDOUX
3.	19431/19	Willems/Belçika	3.04.2019	Catherine WILLEMS 1971 Gesves Belçika	Thibault MAUDOUX
4.	19653/19	Gorjon/Belçika	3.04.2019	Yvan GORJON 1966 Gesves Belçika	Thibault MAUDOUX